

Matti Hokkanen

Puhe Lieksan kirkossa pyhäinpäivän iltana 5.11.2016

SANOJA SÄRKYNEILLE

Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon meidän kaikkien kanssa.

”Särkyneille on puhuttava hiljaa ja sanoin, jotka eivät lyö.

Kuin tuuli, joka vaalii viljaa, kuin lempeä ja lämmin yö.”

Näin Anna-Mari Kaskinen laulun sanoissa meitä viisaasti neuvoo. Tällaisessa hengessä yritän minäkin nyt sovitella sanani.

Uskon, että täällä on koolla monta murheen murtamaa. Olen yksi teistä, yksi särkyneistä. Kolme vuotta sitten pyhäinpäivänä olin kätkemässä perheeni ja kirkkoherramme Lean kanssa rakkaan puolisoni uurnan maan poveen. Käsieni tuntema uurnan keveys oli silloin täydellinen vastakohta toimituksen syvältä kouraisevalle jäähyväistunnelmalle.

Terveyttä, menestystä ja ikuista nuoruutta janoavassa kulttuurissamme kuolema halutaan unohtaa. Se yritetään sulkea silmiltämme ja siirtää sairaalan muurien sisäpuolelle. Mutta kun se tulee lähelle, sanan mukaisesti vierellemme, eivät peittely-yritykset enää onnistu. Viimeistään rakkaan läheisen lähtö muistuttaa ihmisen osasta, siitä, että tämä ajallinen elämä ei sittenkään jatku loputtomiin.

Läheisen ihmisen kuolema pysäyttää aina, silloinkin kun se on ollut odotettu, tietyissä tilanteissa jopa hiljaisesti toivottu. Kuoleman synnyttämää tunnetilaa on vaikea sanoin kuvata. Elämä tuntuu seisautuvan, ikään kuin valon peittävä musta verho laskeutuisi eteemme estääkseen meitä näkemästä eteenpäin. Monenlaiset tunteet nousevat pintaan. Itkuun ja lohduttomaan suruun saattaa liittyä myös syyllisyyden, katkeruuden, jopa vihan ajatuksia. Seuraa loputon sarja miksi - kysymyksiä. Miksi tässä näin kävi? Kokemusten pohjalta nousee esiin sellainenkin tunne, että täältä poimitaan ensimmäisinä pois meistä parhaimmat.

Surun kokemus on aina henkilökohtainen, perheenjäsentenkin kesken erilainen. Surun määrää ja laatua tuskin kannattaa vertailla. Lapsen tai nuoren kuolema toki on vanhemmilleen äärettömän kova paikka, joka jättää jälkensä loppuelämän ajaksi. Mutta ei korkeassa iässä pitkän avioliiton jälkeen leskeksi jääneelläkään ole helppoa. Miesleskelle ensimmäiset kolme kuukautta vaimon kuoleman jälkeen ovat tutkimuksen valossa hengenvaarallista aikaa. Sanonta murheen murtamasta miehestä ei siis ole tuulesta temmattu. Suruunkin voi kuolla.

Emeritus arkkipiispa John Vikström kuvaa ”Otan osaa” -kirjassaan surua matkakumppaniksi, joka seuraa meitä kaikkialle. Tästä minulla on kipeitä kokemuksia. Pari vuotta sitten matkustin ystäväpariskunnan luo Floridaan. Majoituttuani isoon lomahuoneistoon minua alkoi yht’äkkiä ahdistaa ja itkettä. Mieleen nousivat monen monet puolison kanssa yhteiset ulkomaanmatkat. Tajusin, että surua ei voi paeta matkustamalla maan ääriin, koska se seuraa mukana. Yhtä lailla kotiin palaaminen saattaa olla raskasta. Muutaman kerran ajaessani autollani yön pimeydessä Joensuusta kotiin tuli tunne, että nyt on tehtävä u-käännös, koska tuntuu ylivoimaisen raskaalta astua pimeään kotitaloon, jossa kukaan ei minua odota. Kotiin on kuitenkin palattava, vaihtoehtoa ei ole. Vähitellen matkakumppanimme suru muuttuu armollisemmaksi, eivätkä ajatukset u-käännöksistä tule enää niin herkästi mieleen. Joskus suru kuitenkin yllättää. Jokin aika sitten näin matkan päästä, kuinka nuori, terve ja reippaasti liikkuva naisopettaja johdatti luokkansa

elämäniloa pursuavia tyttöjä ja poikia jonnekin. Silmäni kostuivat ja pala nousi kurkkuun, koska näin opettajassa rakkaan puolisoni terveenä ja elämäniloa säteilevänä.

”Uudelleen jos luokses tulla vois, eilispäivän virheet korjaisin. Kaiken teen silloin varmaankin toisin, silmäs kostuis ei kyyneliin. Kaiken teen silloin varmaankin toisin, jos vain sallit sen armahin”.

Georg Otsin laulaessa riipaisevan koskettavasti tätä laulua radiossa, sen sanat saavat korvissani merkityksen, jota laulun tekijä on tuskin ajatellut.

Mari Pulkkinen tuoreen väitöskirjan mukaan suomalainen suru on salattua, suoritettua ja sanatonta. Kulttuurissamme vaalitaan ajatusta, että suru on kuin jokin häiriötila, josta on pyristeltävä eroon. Puhutaan surusta prosessina ja surutyöstä metodina, jonka päämääränä on surusta vapautuminen. Pulkkinen mielestä ihmisellä tulisi olla lupa surra koko elämänsä ajan. ”Jos opittaisiin hyväksymään, että surussa saa vain olla, päästäisiin eroon suruun liittyvistä suorituspaineista, ja monilla voisi olla vähän helpompaa”, hän uskoo. Surun kohtaamisen ja hoitamisen ammattilaisten tulisi muistaa, että suru kääntää voimakkaasti katseen menneeseen ja antaa uuden merkityksen jo eletylle elämälle. Puolet surusta on taaksepäin katsomista. Hyvästä kuolemasta on puhuttu vuosia, mutta aika vähän puhutaan siitä, mitä on hyvä suru tai mitkä ovat surevien ammatillisen kohtaamisen tavoitteet. Näihin kaksi lastaan menettäneen tutkijan näkemyksiin on surun kokeneen ja siinä elävän helppoa yhtyä.

John Vikström siteeraa kirjassaan norjalaisen Svein Ellingsenin runon säkeitä:

”Pysähdyt ja katsot kauan taakse tuhat kertaa, yhä uudelleen.

Matkaat silti elon täyttä tietä kanssa surun, joka ystäväsi on.”

Vikströmin mukaan surusta voi tulla ystävä, jonka kanssa matkaa tekee mielellään. Ystävä, jolle mielihyvin avaa sydämensä ja jota mielellään kuuntelee. Ystäväsi suru haluaa avata keskustelun kysymällä sinulta: Tiedätkö, että minä olen tässä sen vuoksi, että sinä olet rakastanut. Jos poismennyt ystäväsi ei olisi ollut sinulle rakas, en minä nyt olisi tässä. Jos edesmennyt ei olisi merkinnyt sinulle mitään, jos hän olisi sinulle yhdentekevä, en minä olisi nyt tässä. Sinä suret, koska sinun rakkautesi on menettänyt kohteensa ja jäänyt kodittomaksi.

Voisiko ajatuksesta surusta ystävästä löytyä yksi ymmärryksen avain päivän evankeliumissa kuulemiimme Jeesuksen sanoihin ” Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen”?

Kuulimme äsken kuoron laulamana Pekka Simojoen säveltämän ja Anna-Mari Kaskisen sanoittaman koskettavan ”Hän ohitse ei kulje”. Kiitos Svetlana ja kuoro siitä, että toteutitte toiveeni. Kuulin laulun ensimmäisen kerran autoradiosta runsas vuosi sitten, ja siitä lähtien se on puhutellut minua. Anna-Mari Kaskinen on onnistunut mielestäni laulun sanoissa kiteyttämään Vapahtajamme olemuksen. Hän ei kulje ohitse eikä hylkää ketään, hän löytää itkevän, hän ei syytä eikä soimaa, hän kohtaa särkyneen ja tuo parantavan rauhan köyhään sydämeen. Hän on täyttä rakkautta ja hänen kasvoillaan on valo suunnaton. Hän tuntee ahdistuksen ja ymmärtää kivun. ”Me kaiken voimme kestää, kun vierelle hän jää.” Sitten runoilija muistuttaa, että tuska ja kärsimyksen yö eivät poistu täältä, mutta kaaoksenkin alla Jumalan sydän lyö. Lopussa seuraa kristillisen toivon näkökulma: ”Hän hallitsee jo aikaa, se kerran katoaa ja silloin keskellämme on uusi taivas, maa.” Laulun sanoma on samalla myös ohje meille siitä, miten meidän Kristuksen seuraajina tulisi kohdata murheen murtamat lähimmäisemme.

Rakkaat ystävät, meidän on hyvä olla täällä kotikirkossamme, tässä valon ja toivon temppelissä. Kirkonrakentajat keskiajan katedraaleista alkaen ovat tavoitelleet torneillaan kohti taivasta, kohti Jumalaa, mutta meidän kirkkomme arkkitehdit ovat ajatelleet toisin. He ovat halunneet tuoda Kristuksen meidän lähellemme. Oletteko ajatelleet tuota katon valoristiä ja sen merkitystä?

Minusta me murheen murtamatkin olemme täällä ikään kuin holvatussa kammiossa, johon Kristuksen risti tuo valon. Olemme täällä Hänen siunaavien kättensä suojassa.
Luen lopuksi Lassi Nummen runokokoelmasta Requiem runon Anna meille rauha.
Olkoon se rukouksemme muistellesamme nyt rakkaittamme.

Maa on saanut rauhan
kun syksyn sato kypsyy
ja leikataan.
Rauhassa se lepää
kun talven lumi sen peittää.

Maan lapsi, ihminen saa rauhan,
kun päivien sato kypsyy,
kun elämän sato leikataan.

Pyhä Tunteeton, Käsittämätön, Pyhä Näkymätön,
anna meille rauha.
Anna rauhasi heille, jotka ovat nukkuneet pimeyteen ja hiljaisuuteen.
Anna rauhasi meille, jotka vielä kiiruhdamme eteenpäin
maailman valoissa ja melussa.

Anna meille rauha.
Ilon ja tuskan ja kaipauksen pyörteiden heittelemille
anna rauha, jossa on nöyrää iloa ja surua
ja voimaa päivän askareen suorittamiseen
ja samalla tavoin anna rauha
käsille, jotka ovat askareistaan vaipuneet,
silmille, jotka ovat sulkeutuneet lepoon.
Anna rauha, joka yhdistää poisnukkuneet
ja meidät, jotka vielä vaellamme täällä.
Anna rauha, joka käy yli kaiken ymmärryksen.
Sinun rauhasi,
anna se heille ja meille.

Aamen.

